

Uitleg en verkondiging vanuit Joh. 1:1-14/Jes. 52:7-10/Lk. 2:8-20.

(ds. Simon Dingemanse, kerstmorgen 2023, Buurtkerk Noordwijk)

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, hier in de Buurtkerk en ook de deelnemers thuis, Stel je toch eens voor zeg: Je loopt op een drukke kerstinkoopavond in een warenhuis waar het krioelt van de mensen...ergens op de tweede verdieping of zo...je bent nog op zoek naar wat gezellige lichtjes voor in de kerstboom...en ondertussen neurie je wat mee met de kerstliederen die uit de luidsprekers komen...'stille nacht, heilige nacht / Davids Zoon'...(plotse overgang)

Plotseling valt in het hele warenhuis het licht uit...er is ergens kortsluiting...opeens: aardedonker...en na wat zenuwachtig gelach breekt er paniek uit: 'Waar ben ik?...Waar is mijn kind?...Waar is mijn portemonnee?...Wie zit er aan mijn boodschappentas?...

Een oude mevrouw struikelt en valt en roept...maar niemand helpt...ze lopen gewoon over haar heen...het is opeens één angstige chaos van paniekerige mensen, die alleen nog maar denken aan hun eigen zelfbehoud: Hoe kom ik hier uit?...Ga aan de kant jij!...Ik moet licht hebben!...

Hoewel wij het thuis misschien wel gezellig gemaakt hebben met allerlei lichtjes in de kerstboom en zo, heeft de wereld vaak veel weg van zo'n verduisterd warenhuis...Soedan lijkt nu op zo'n warenhuis, daar heerst angst voor duistere figuren die doden en verkrachten...Oekraïne lijkt op zo'n warenhuis...en tot overmaat van ellende nu ook Bethlehem en omgeving...maar ook heel dichtbij ons kan het licht zijn uitgevallen...

Doordat er angst heerst in je hart...doordat mensen in hun zelfhandhavingsdrift over elkaar heen lopen...en u en jij weten ook: de meest weerlozen gaan het eerst voor de bijl...

Johannes stuurt in die wereld een geboortekaartje rond...ik geef toe: de tekst op dat kaartje lijkt op het eerste gehoor wat moeilijk te verstaan, maar daarom moeten we ook goed luisteren naar wat er staat...en dan blijkt het heel wezenlijk...

Het gaat in die tekst over licht en duisternis...over leven en dood, over de geboorte van een kind dat eerst naamloos lijkt, maar even later de Eniggeborene van de Vader wordt genoemd...en bij nader inzien gaat het – nota bene! – ook nog over onze eigen geboorte...ja, ook over uw, jouw en mijn nieuwe begin van leven...

Gelukkig is het een opvallend geboortekaartje dat Johannes in de donkere wereld rondstuurt, want het geeft licht...heel veel licht...het woord 'licht' komen we maar liefst zeven keer tegen in de tekst...een joodse menorah-kandelaar vol...een volkomen licht straalt ons tegemoet...

En ik moet dan toch even aan dat joodse Chanoekah-feest denken...ooit vóór onze jaartelling was de tempel ontwijd en Gods Naam vernederd...maar de joden wisten de tempel terug te veroveren en in ere te herstellen en ze vonden in de tempel één kruikje olie waarop maar voor één dag een lichtje kon branden...en toen deed zich het wonder voor dat op dat kruikje olijfolie het licht wel ácht dagen brandde...zeven plus één...dat duidt op een nieuwe schepping...

Vandaar dat de Joden elk jaar acht dagen lang Chanoekah vieren en elke dag komt er een lichtje bij...dit jaar was dat van 8-15 december...

Kijk, onze wereld lijkt dan misschien wel vaak op een duister warenhuis vol met angstige

mensen die elkaar niet meer zien...en ook je eigen leven kan er soms aardedonker uitzien, zeker als je hard tegen de dood bent op gebotst...

Maar Gods goede schepping gaat daar dwars tegenin...Gods eerste Woord op bladzijde één van de bijbel stelt zich meteen al teweer tegen de harde feiten: "In den beginne...of 'in beginsel, in principe', schiep God de hemel en de aarde...de aarde was woest en leeg en duïsternis lag op de vloed...maar God haalde diep adem en blies zijn Geest dwars door al die dichte duïsternis heen en riep: 'Licht!'... En er was licht." (Gen. 1:1)

En precies dát eerste verzetswoord van God tegen de duïsternis klinkt helemaal mee in het geboortekaartje van Johannes, want daar klinkt ook: "In den beginne...in beginsel, in principe was het Woord...en het Woord was bij God...en het Woord was God... en in het Woord was leven...en het leven was...het licht voor de mensen" ...

Ja, met woorden kun je moorden...als een kind een van haar ouders hoort zeggen: 'Ik wou dat je nooit geboren was', dan lijkt dat al verdacht veel op een moordaanslag, maar zo niet het Woord van God...dat is principieel licht en leven vanaf het begin...want zo is de wereld principieel bedoeld, zo zijn wij principieel bedoeld: om in het licht te leven...

Tjongejonge, wat is het toch belangrijk dat er Iemand is die het Licht aandoet...dat kan ieder klein kind, dat midden in de nacht wakker wordt, ons vertellen...maar je hoeft niet alleen een klein kind te zijn om bang te zijn in het donker...nee, zonder licht zijn wij allemaal uiteindelijk nergens, wees eerlijk...hoe volwassen en zelfverzekerd je ook bent...

En is het niet zo dat dat ook het wezenlijke is van 'geboren worden': dat je 'in het licht geworpen wordt'?...Want wij zijn er niet op gebouwd om in het donker te leven...niet alleen omdat wij in het donker niets zien, maar misschien nog wel meer omdat wij in het donker niet gezien wòrden...

Zelfs iemand die blind is en altijd in het donker lijkt te leven, kan toch iets van bevrijdend licht ervaren, doordat hij of zij in dat licht gezien wòrdt...en dat is absoluut nodig om echt mens te kunnen worden en te groeien en te bloeien ...dat je gezien wòrdt...zo is het toch of niet?...Het is een drama hoeveel mensen er niet gezien worden...diepe eenzaamheid...

Vandaar dat dat geboortekaartje van vanmorgen zo lichtgevend is...want wij mogen ondanks alles gezien worden...mensenkind, God wil jou zien en je omarmen met zijn licht...Ja, ook jou, al ben je misschien je hele leven genegeerd en gekleineerd...en zo verduisterd...

Met dat pasgeboren kind van God brandt er een vuur van verzet in de kribbe...een vuur van verzet tegen de duïsternis en tegen de onherbergzaamheid van deze wereld...vandaar dat Jesaja roept: 'alle einden der aarde zullen zien hoe onze God redding brengt!'...

'Ja, dat klinkt wel mooi allemaal', zegt iemand...'maar ik zie niet zoveel redding in de wereld...ik zie een hele hoop onrecht...er worden nog steeds kinderen verduisterd en dan al die donkere wolken van meedogenloos geweld...je hoeft alleen maar aan een kibboets in Israël te denken...of aan Gaza...

En eerlijk gezegd...nu ik dat lichtgevende geboortekaartje goed lees, zie ik dat daar in een paar

zinnen het licht is uitgevallen...alsof een gure wind het vuur heeft uitgeblazen...

"Het licht, het ware licht, dat alle mensen verlicht, kwam in de wereld" staat er...hier brandt dus dat licht nog volop...maar dan lijkt het opeens uit te doven, moet je maar horen: "In de wérelde was hij...en de wereld is door hem geworden...maar de wereld heeft hem níet gekend...niet erkend...niet bekend (zoals twee mensen elkaar in liefde kunnen bekennen)...Hij kwam tot het zijne, maar de zijnen hebben Hem...níet aangenomen...níet als een vriend gastvrij opgenomen..."

Dus tussen alle lichtgevende regels staan daar opeens een paar zinnen vol van duisternis...In deze geboortetekst gaat het blijkbaar niet zomaar over geboorte, zo van: 'wij zijn blij en dankbaar met de geboorte van, enz'...nee, het gaat over geboortecrisis...het Kind van God is geboren, maar het blijkt een ongewenst kind te zijn...dakloos...er is geen plaats in de herberg, geen plaats in Ter Apel of waar dan ook...op de geboortedag van Jezus is het ook al even Goede Vrijdag, zou je kunnen zeggen...opeens valt het licht uit en doemt achter de kribbe het kruis op:

God zond zijn grote licht naar de aarde,
maar de mens glipte weg en verstopte zich,
want het grote licht maakte zijn schaduw zichtbaar
en de mens rende weg voor zijn schaduw.
Maar zijn schaduw volgde hem overal
waar het grote licht hem raakte.

En de mens werd boos,
want hij wilde zijn schaduw niet zien.
En hij verviel in donkere razernij
en naderde het grote licht
met grof geschut
en voordat het grote licht
de mens kon omhullen
en zo de schaduw verdrijven
riep de mens: 'Weg met het licht!'
En hij trapte het uit.

De schaduw loste op,
want het werd donker,
heel donker.

Dat is Goede Vrijdag...het lijden en de dood van Jezus, Gods Eniggeborene... maar het is even-goed – even slecht – het lijden van vandaag in de wereld...in elk kind dat vermoord wordt, waar dan ook, wordt Jezus immers opnieuw gekruisigd...in elk mens die niet gezien wordt, wordt Jezus opnieuw dakloos...

Weet u, veel zinloos lijden vindt zijn diepste oorsprong in het feit dat wij onze eigen schaduw niet willen zien en erkennen...en dan vluchten we in het duister...zo dom, hè...wij die voor het licht bestemd zijn en alleen in dat licht tot groei en bloei kunnen komen...Wij zouden wat meer geloof moeten hechten aan wat de lichtgevende engel tegen de herders zegt: 'Weest niet bevreesd!'...

Mens, wees nou niet zo bang, durf toch in dat licht te blijven staan!...ook al is dat licht niet alleen verhelderend, maar ook ontmaskerend...en durf ook voor de dag te komen met wat het daglicht niet verdragen kan...

Durf met al je lek en gebrek tegen de lamp te lopen...Gods lamp...die lamp die wel acht dagen brandt zodat je een nieuwe schepping kunt worden...durf kleur te bekennen in het licht van dat verzetsvuur in de kribbe...want om díe reden is het lichtgevende Woord van God vlees geworden: opdat je gezien wordt!...dat wil je toch wel...gezien worden...wie wil dat nou niet?...

God klieft het donker met zijn lichtend Woord...en dat geeft een crisis, een scheiding in jezelf...ja, dat mag je gerust een geboortecrisis noemen...maar daar moet je niet bang voor zijn...daar moet je juist blij mee zijn, want het is bevrijdend...

Het wordt dan ook pas echt kerstféést als je de hele tekst van het geboortekaartje leest en opeens ontdekt dat het Pasen is geworden...Pasen: 'Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet overmeesterd'...en 'allen die Hem als vriend opgenomen hebben, heeft hij volmacht gegeven om kinderen van God te worden'...kinderen van God...

Zie je wel: Uiteindelijk gaat het ook over onze eigen geboorte...je mag een kind van God zijn en heel de wereld is bestemd om van een donker warenhuis tot het lichte, ware huis van God te worden...geen angst meer en geen driftige dreigende zelfhandhaving...je mag de mens worden zoals God je bedoeld heeft...laten we zo dit kind, dit ware licht van onze liefdevolle God, omarmen...en geen gure wind die dat licht kan uitblazen. Amen.